

FOAIA DIECESANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. rom. a Caransebeșului

Apare odată în săptămână: DUMINECA

Prețul Abonamentului: Pentru Austro-Ungaria pe an . . . 5 fl. — cr. " " " " pe 1/2 an . 2 " 50 " " România și străinătate pe an . 14 franci " " " " " pe 1/2 an 7 "		Prețul inserțiunilor: Pentru publicațiuni oficiale, concurse, edicte etc. tipărite de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte, 3 fl., până la 200 de cuvinte, 4 fl., de aci în sus 5 fl.	Corespondințele se adresează redacțiunii „FOAIA DIECESANĂ”; care băni de prenumerațiune și inserțiuni la ADMINISTRAȚIA Librăriei și Tipografiei diecesane în Caransebeș
--	--	--	---

Rectificare

În numărul de Dumineca trecută a Foaiiei diecesane s'a străcurat o greșală însemnată în notița despre alegerile deputaților la sinodul eparhial, și anume în cece privește ziua alegerii deputaților preoțești, zicându-se acolo greșit, că acestea vor avea loc în 25 Martie a. c.

Deci aceea notiță se rectifică în următoarele:

Pentru alegerea deputaților preoțești la sinodul eparhial pe noul period de trei ani 1894, 1895 și 1896 e defaptă ziua de Joi în 24 Martie a. c.

Sinoadele parohiale electorale pentru alegerea deputaților mireni vor avea a se ținea Duminecă în 27 Martie a. c., eară scrutiniul se va efeptui Duminecă în 3 Aprilie a. c.

Deoarece în amintita notiță sunt eronate și numele unor domni comisari consistoriali, așa însemnăm din nou aici, că de comisari consistoriali s'au denumit:

1. în cerc. Valeaboului: Dr. Taian Badescu, secretariu cons., comisariu preoțesc, Ioan Ionașiu, asesor cons., comisariu mirenesc;
2. în cerc. Logojului: Dr. George Popoviciu protopresbiter, com. preoțesc, Stefan Antonescu președintele sedriei orfanale comitatense, comisariu mirenesc;
3. în cerc. Zgribești: George Gașpar asesor. cons. și preot în Criciova, com. preoțesc, Titu Hațeg avocat în Logoj, com. mirenesc;
4. în cerc. Făget: Sebastian Olariu, protopresbiter com. preoțesc, Coriolan Bredicean avocat în Logoj com. mirenesc;
5. în cerc. Coșava: Dimitrie Iosof preot în Bujor, com. preoțesc, Adam Anghel învățătoriu pens. în Coșava, comis. mirenesc;
6. în cerc. Buziaș: Teodor Cioloca, asesor. cons. și paroh în Șipet, com. preoțesc, George Magheț învățătoriu în Sacoșul-ung. com. mirenesc;
7. în cerc. Jebel: Aureliu Drăgan adm. protopresbiter, com. preoțesc, Ioan Marcu, asesor. cons. și învățătoriu în Bogșa-montană com. mirenesc;

8. în cerc. Ghilad: Ioan Pinciu, protopresbiter, com. preoțesc, Dr. Lazar Simon avocat în Ciacova com. mirenesc;

9. în cerc. Fizeș: Ioan Pepa paroh în Doclin, com. preoțesc, Martin Țapu asesor. cons. și învățătoriu în Fizeș com. mirenesc;

10. în cerc. Vêrșeț: Mihail Juica adm. protopresbiter, com. preoțesc, Simeon Moldovan avocat în Vêrșeț com. mirenesc;

11. în cerc. Iam: Filip Adam protopresbiter, com. preoțesc, Andronic Babeț postariu reg. în Iam, com. mirenesc;

12. în cerc. Sasca montană: Traian Oprea, preot în Moldova-nouă (Boșneag) com. preoțesc, Dr. Petru Cornean avocat în Oravița-mont. com. mirenesc;

13. în cerc. Oravița-montană: Alexandru Popoviciu protopresbiter, com. preoțesc, Ilie Trăilă avocat în Oravița-mont. com. mirenesc;

14. în cerc. Recița-montană: Iuliu Bumbescu, preot în Țerova, com. preoțesc, Iuliu Vuia notariu cerc. pens. în Recița-m. com. mirenesc;

15. în cerc. Bocșa-montană: Maxim Popoviciu protopresbiter com. preoțesc, Ioan Budințianu avocat în Bocșa-montană com. mirenesc;

16. în cerc. Caransebeș: Andreiu Ghidiu protopresbiter, com. preoțesc, Ioan Popoviciu asesor. cons. și căpitan în pens. în Caransebeș, com. mirenesc;

17. în cerc. Teregova: George Pepa asesor. cons. și preot în Domașnia, com. preoțesc, Ilie Curescu asesor. cons. și locot. în pens. în Caransebeș, com. mirenesc;

18. în cerc. Mehadia: Mihail Popoviciu protopresbiter, com. preoțesc, Dr. Ioan Popoviciu, avocat în Orșova com. mirenesc;

19. în cerc. Bozoviciu: Mihail Blidariu asesor. cons. și paroh în Prilipeț, com. preoțesc, Iancu Pirtea locot. pens. în Bănia, com. mirenesc;

20. în cerc. Satul-nou: Trifon Miclea protopresbiter com. preoțesc, Lazar Roșculeț notariu cerc. în Satul-nou, com. mirenesc.

Epistoale deschise

Dlui C. paroh în M.

Despre fundațiunile pentru vecinică pomenire a repositaților.

În biserica noastră se fac unele funcțiuni pentru cei repositați cum sunt: părăstasele, rugăciunile în decursul liturgiei și pomenirea repositaților. Funcțiunile aceste, precum Sântia Ta bine ști, se sevășește prin preot numai la cerere din cas în cas pentru o taxă anumită. Dacă am îndemna și am cultiva la credincioșii noștri simțul ca pentru sevășirea regulată a unei funcțiuni bisericești oare care și pentru eternizarea memoriei repositaților lor să facă fundațiuni, apoi prin aceasta fondul preoțesc de dotațiune ar câștiga un izvor însemnat de venit, căci e lucru prea natural, că fiind aceste fundațiuni menite pentru funcțiunile, ce le sevășește preotul, ele după natura lor ar trebui să intre la fondul pentru datarea preotului.

Eu cred, că la poporul nostru ca la nici un alt popor ar fi dispoziția pentru facerea astorfel de fundațiuni, fiind că nici unul din popoarele conlocuitoare nu aduce atâtea jertfe pentru eterna fericire a scumpilor sei repositați ca tocmai poporul nostru.

N'avem de cât să ne folosim de aceste simțăminte nobile ale poporului nostru spre binele său și al bisericii sale. Să cultivăm în el credința, că eterna fericire a sufletelor scumpilor sei repositați mai demn și mai potrivit cu spiritul bisericii noastre se poate sërba, dacă pentru vecinica lor odihnă să vor înălța rugăciuni la Tatăl cel ceresc și dacă spre scopul acesta, în conformitate cu puterea lor materială vor face fundațiuni.

Dar și aici greutatea zace în a ști afla modalitățile, prin care am putea câștiga poporul pentru acceptarea acestei idei.

Voi să-ți stau și aici întru ajutoriu, deci Te rog ascultă-mă, cum aș proceda eu în locul Sântiei Tale!

Eu aș comanda la compactor o carte din hârtie albă, legată în lux, apoi din afară aș scrie:

„Întru vecinica amintire a scumpilor repositați din comuna M.“

Această carte apoi aș împărți-o în trei părți: partea I-a, carea ar conține paginile 1—50 aș intitula-o: *„Fundațiunile de părăstase“*;

partea a II-a, care ar conține paginile 51—150, aș intitula-o: *„Fundațiunile pentru pomenirea morților sub decursul liturgiei“*;

iar partea a III-a, carea ar conține paginile 151—300, aș intitula-o: *„Fundațiunile pentru pomenirea morților la eșirea litiei în cimitieriu.“*

La fundațiunile pentru părăstase pe cea dintâiu pagină aș eternisa numele părintelui Sântiei Tale, scriind aici următoarele:

„Preotul D. C., născut la anul 1826 și repositat la anul 1880, a servit 26 de ani ca preot la al-

tariul acestei sante biserici și anume dela 1854 până la anul 1880. Sub conducerea lui s'a clădit la anul 1876 această sântă biserică, iar la anul 1872 școala. Să află înmormântat lângă altariul bisericii.

„Pentru vecinica aducere aminte de acest repositat, fiul său G. C., preot în loc, a dăruit fondului pentru plata preotului de aici suma de 50 fl., pentru care sumă preotul local este datoriu a-i face părăstas în tot anul la ziua Sântului Dimitrie, cât timp va sta această sântă biserică.“

Apoi aș îndupleca pe văduva învătătorului ca și dënza să facă o mică fundațiune în amintirea soțului ei. În partea a II-a „pentru pomenirea morților sub decursul liturgiei“ pe cea dintâiu pagină aș scrie apoi:

„N. L., învătătoriu, născut la anul 1840 și repositat la anul 1889, a sërbit în această comună ca învătătoriu 31 de ani cu vrednicie, eșind de sub mâna lui mai mulți sciitori de carte și cântăreți. Să află înmormântat în morminții din deal.

„Pentru vecinica aducere aminte de acest repositat, soția lui E. L. a dăruit bisericii pentru fondul pentru plata preotului suma de 10 fl., pentru care sumă preotul locului este datoriu al pomeni sub decursul liturgiei în fiecare an la ziua Sântului Nicolae.“

În partea III-a, intitulată „fundațiuni pentru pomenirea morților la eșirea cu litia în cimitieriu“ aș scrie pe prima pagină:

„G. M., studinte de clasa a III-a gimnasială, născut la anul 1878 și repositat în 1891, să află înmormântat în morminții din deal.

„Pentru vecinica aducere aminte de acest repositat, tatăl său G. M., preot în loc a dăruit santei noastre biserici în favoarea fondului pentru plata preotului suma de 5 fl., pentru care sumă preotul în fie care an are să-i facă pomenirea la eșirea litiei în morminți.“

Apoi Sântia Ta vei căuta, ca să mai îndupleci pe vre-unul dintre fruntașii comunei, ca și dënșul să facă asemenea fundațiune pentru repositații lui.

După aceasta apoi Sântia Ta vei aduce pomelnicul în comitetul parohial și-l vei espune spre vedere, făcând în puține cuvinte amentire, că ce Te-a îndemnat a face acest pomelnic, fără a face însă provocare cătră membrii de comiet ca să urmeze și dënșii esemplului dat, vei spune numai că pomelnicul stă deschis pentru ori și cine, care ar voi să-și eterniseze numele celor mai iubiți ai sei. Tot acest lucru l'ași repeți și în sinodul parohial proxim.

Pentru-ca să-i înlesnești și celui mai sărac ca să poată face atare fundațiune, cât de mică, vei face și acel favor credincioșilor, ca dënșii suma destinată pentru fundațiune s'o poată solvi în rate, fie chiar și numai de 10 cr., care favor s'ar putea da și acelora, cari își rescumpără taxele de înmormântare.

Să-ți fie însă spre știre, că voința fundatorilor trebuie s'o îndeplinești cu cea mai mare pietate și pompă, alegându-ți spre aceasta mai ales zilele de sărbători mari, ca astfel de-o parte să aduci mângăere sufletească următorilor pentru jertfa adusă pe altarul Domnului; ear de altă parte pentru ca să poți convinge într'un mod de tot intuitiv pe cei-lalți credincioși despre aceea, că prin nimic nu pot eternisa mai bine și într'un mod mai demn amenținerea scumpilor lor reposați, de cât câștigând pentru dênșii o pagină în cartea nemuririi.

Am firma convingere, că în măsura, în care va străbate în popor credința, că prin fundațiunile făcute pentru vecinica amintire și fericire a reposaților sei și-au achitat datorința lor de iubire și recunoștință față de cei reposați, în acea măsură pomenile cele multe și costisătoare vor deveni de prisos. Iată că pe aceasta cale poporul ar scăpa și de o sarcină ruinătoare!

Pentru ca lucrul acesta să-ți succeadă și mai bine, Sânția Ta ar trebui, ca să cultivezi în credincioși simțul de pietate față de cei reposați.

În scopul acestea vei îngriji ca morminții să fie bine îngrediti și păziți, și vei invita pe credincioși, ca să-și arete cinstea și iubirea față de reposații lor părinți, frați și surori prin aceea, că vor sădi flori pe mormintele lor. Patru scânduri și un petec de pământ, iată singura moștenire, ce tot omul o duce cu sine trecând din această lume; iată singurul bun pământesc peste care tinerul, ca și bătrînul, sêracul ca și bogatul este vecinic stăpân; unde nu străbat grijele și năcasurile, durerea și întristarea. Oare să nu știm noi da cinstea cuvenită nici acestui petec de pământ, ce l'am dat de moștenire mortului!?

Despre colecta de bani și naturale.

Un însemnat isvor de venit pentru fondul preoțesc de dotațiunea din parohia Sfinției Tale ar putea se fie colectarea de bani și naturale dela credincioși.

La intrarea în sânta biserică atât lângă ușa bărbaților, cât și a femeilor ași pune câte o cutie cu inscripțiunea „pentru fondul preoțesc“.

Cutii de acestea ași procura mai multe, și la ocașuni sărbătorești și de bucurie, cum sunt: nunțile botezurile, sântirile de case, sărbările patronului casei, nedeiele, aș trimite pe la casele celor ce serbează copii de școală cu cutia ca se adune dela oaspeți cu crucerul daruri în favoarea fondului preoțesc. Ear vara după trieratul grâului și toamna după culesul cucuruzului aș trimite prin sat epitropia parohială, ca se adune cu litra dela credincioși grâu și cucuruz în favoarea fondului preoțesc.

În chipul acesta chiar și credincioșilor mai sêraci li-se dă ocașune și puțință, ca să poată contribui în favoarea fondului preoțesc de dotațiune. Din cruceri se fac florinții, eară din litre hectolitrelle!

Despre prestațiunile în natură ale credincioșilor.

Eram pe aci să pierd din vedere tocmai cel

mai însemnat isvor de venit de care Sfinția Ta te poți folosi la înființarea fondului preoțesc de dotațiune. Mi aduc bine aminte, că biserica D-Voastră are 10 jughere de pământ, donate de fericitul Ioan Nicodin, care donațiune s'a făcut tocmai la stăruința Sântiei Tale.

Edificiul bisericii D-Voastră se află într'o stare bună și astfel biserica se poate lipsi pe un timp oare care de venitul acestui pământ.

Deci Sânția Ta vei pasi înaintea comitetului și sinodului parohial cu propunerea ca cele 10 jughere de pământ să se lase pe un timp de 5 ani în folosința fondului pentru dotarea preotului din loc și ca în timpul acesta pământul să se lucreze prin credincioșii comunei bisericești.

Eu nu-mă îndoesc, că credincioșii Sântiei Tale vor primi această propunere salutară cu plăcere și însuflețire, dacă Sânția Ta vei purcede cu tactul cuvenit și mai ales dacă le vei pune în vedere credincioșilor, că după ce fondul preoțesc va ajunge se fie destul de mare, apoi dênșii vor fi scutiți de a mai presta birul preoțesc, ci preotul își va trage equivalentul din venitul amentitului fond preoțesc.

Odată primită fiind aceasta propunere, Sânția Ta vei face o consemnare a tuturor credincioșilor apti de lucru. Pe cei mai cu stare îi vei pune între aceia, cari au se presteze lucrul cu carul; eară pe cei mai seraci îi vei pune între aceia, cari au se presteze lucrul cu mâna. O zi de lucru pentru o casă este de ajuns pentru lucrutul celor 10 jughere de pământ.

Locul cel dintâiu în consemnare sau repartițiune, după cum ne-am înțeleles mai sus, îl vei ocupa însuș Sânția Ta.

Consemnarea aceasta apoi Sânția Ta o vei publica-o în biserică în cutare-va zi de sărbătoare, spunând totdeodată, că lucrul acesta îl face fiecine de bună voie, și că îi stă fiecărui în voie a-se insinua la Sânția Ta, dacă dânsul voește să fie șters din șirul celor, ce fac de clacă ziua de lucru. Eu nu cred că se va substrage nici unul.

Cu zilele acestea ve-ți lucra apoi cele 10 jughere de pământ.

După finirea anului economic, Sânția Ta, în conțelegere cu comitetul parohial, Ve-ți vinde rodul acestui pământ; ear banii îi Ve-ți depune la fondul preoțesc de dotațiune. Apoi în una din duminici sau sărbători, vei publica în biserică socoata despre venitul pământului, precum și numele credincioșilor, cari au prestat lucrul cu carul sau mâna și apoi la sfârșit vei face următoarea rugăciune de mulțămire:

Doamne Isuse Cristoase Dumnezeuul nostru, Dzeul îndurărilor, acăruiă îndurare este nemăsurată și iubirea de oa-meni adênc neajunsă, primește jertfa pe care pentru facerile Tale de bine cu mulțămire o aducem Ție.

Ne rugăm Ție, bunule și iubitoriuile de oameni păzâște-ne sub acoperemântul Teu și sub umbra ari-

pilor Tale; dă Doamne putere, tărire, viață îndelungată și fericită servilor Tăi, cari cu credință și dragoste î-ți servesc Ție.

Și ne învrednicește Doamne până la resuflarea cea din urmă cu lacrimi de bucurie să Te laudăm și mărim în toate zilele vieții noastre. Căci Tu ești pânea vieții, isvorul sânteniei și dătătorul bunătăților; și binecuvântat și prea mărit ești în veci. Amin.

Astfeliu purcezend sunt sigur, că credincioșii Sântiei Tale cu toată plăcerea vor aduce jertfa cerută dela ei.

Cu aceasta încă nu sunt eshauriate mijloacele, de care Sântia Ta te poți folosi la întemeierea fondului preoțesc de dotațiune. Rămâne ca Sântia Ta, carele cunoști mai bine de cât mine împrejurările locale din parohie, să te folosești la întemeierea fondului preoțesc și de alte mijloace, care se potrivește cu împrejurările de acolo.

Eu am voit numai se indegetez calea, pe carea ra trebui să apuce preoțimea noastră la întemeierea fondurilor preoțești de dotațiune. Omului cugetătoriu fi deajuns să-i areți calea, căci el va merge mai departe singur purtat de mintea sa; eară omului, carele nu știe umbla pe picioarele sale, nu-i folosește chiar dacă îl conduci până la locul destinat, căci el e ca orbul, care merge purtat de alții, nu vede calea pe care a umblat.

Ca de încheiere să ne tragem acum socoteala, ca să vedem cum ar sta fondul preoțesc desamentit după 5 ani de zile dela întemeierea lui. De sine se înțelege, că socoata noastră n'are pretenția de a fi esactă, căci se basază numai pe calculul verosimilității.

Venitul anual:

1. Taxe de înmormântare dela 5 membrii à 10 fl.	50 fl.
2. Fundațiuni de părăstase, dela 1 credincios à 50 fl.	50 fl.
3. Fundațiuni pentru pomenirea morților la liturgii, dela 5 credincioși à 10 fl.	50 fl.
4. Fundațiuni pentru pomenirea morților la esirea cu litia în morminți, dela 8 credincioși à 5 fl.	40 fl.
5. Colecta de bani și naturale	60 fl.
7. Prețul rodului alor 10 jughere de pământ à 25 fl. jugherul	250 fl.

La olaltă 500 fl.

Deci după 5 ani de zile fondul preoțesc de dotațiune ar avea deja o sumă de 2500 fl.

Să zicem, că socoata mea nu e destul de reală, căci lucrurile în praxă nu isbutesc așa de ușor, după cum le plănuim. Fie dar pe voia pesimiștilor! Eu î-ți declar, că dacă fondul ce-l vei înființa în parohia Sântiei Tale ar ajunge să fie și numai pe jumătate atâta, chiar și în cazul acela î-ți voi gratula la succes.

Numai să faci ceva pentru Dzeu!

T. Barzu

C u v ê n t

contra căsătoriei civile)*

... Chiemarea noastră nu e, ca să menagem în prima linie interesele noastre personale și să aducem legi pentru a noastră căpătuire, ci să apărăm interesele poporului și să facem legile cu considerare la starea cultura și modul de gândire al poporului. Și dacă s'a adevărit vre-odată proverbul care zice, că e rea socoteala făcută fără birtaș, de sigur exemplul cel mai eclatant în privința aceasta sunt aceste proiecte religioare.

Căci ce se aduce întru apărare acestui proiect de lege?

Doauă motive: interesul și consolidarea patriei și a liberalismului.

Fie-mi permis a considera mai de aproape aceste motive și a căuta, că în cât sunt acelea adevărate și în cât nu?

Dacă ar fi, ca proiectele de lege religioare să promoveze interesele statului, a bună seamă nu le va respinge nici un cetățan, și astfel nici eu nu aș lua poziție contra lor, dar spre combaterea acestei considerațiuni mă provoc la ordinațiunea ministrului de culte ddo 26 Februarie 1890. Această ordinațiune se referă numai la statorirea religioarei băieților din căsătoriile mixte, și totuș ea singură a fost în stare să agite spiritele și să le țină timp de 3 ani în cea mai mare agitațiune. Oare ce cugetă on. guvern, ce se va întembla, când aceste proiecte de lege, cari taie atât de adânc în viața internă a credincioșilor, cari vor da întregii vieți a cetățenilor de tot altă direcțiune — vor fi acceptate aici și în casa magnaților, și sancționate fiind se vor urca la putere de lege?

Deja acum se poate observa în întreagă țară o astfel de agitațiune, cum doară nici când nu a mai fost; pentrucă aproape totalitatea rom. catolicilor, toți credincioșii bisericei gr. cat. și a celei gr. or., ba și bărbați de frunte ai bisericei reformate, sunt contra acestor proiecte. . . .

Deci dacă on. guvern va ținea cont de factorii numeroși și puternici amintiți mai sus, cari toți sunt contra proiectelor, atunci, on. casă, așa cred că politicul, care dorește sincer bunăstarea și înflorirea țerei, nu va vota acest proiect de lege ori voim doară, ca pre lângă divergințele și conflictele din viața reală, să producem și în viața noastră internă asemenea nemulțămiri? Unde e aici consolidarea patriei? În ceea ce privește special pe poporul român care zi de zi se plânge contra nedreptăților, cari atât în presă

*) În dietă până mai deunăzi s'a ținut desbaterea generală asupra proiectului de lege despre căsătoria civilă. Contrarii proiectelor sunt mulți; între ei este și Dr. Nicolae Șerban. Reproducem cele mai însemnate pasaje din cuvântarea ce a ținut-o D-Sa în contra proiectului numit. Desbaterea se va continua după sărbători.

cât și în viața publică are să le îndure, oare acela e scopul on. guvern, ca prin aceste proiecte de lege se umple paharul suferințelor?

E fapt în deobște cunoscut, că la poporul român religionea stă în strânsă legătură cu naționalitatea, și că atâcat fiind în una din acestea, este atâcat totodată și în cealaltă. De aci se esplică nemulțumirea Românilor, când în 49 de meetinguri au protestat cu cea mai mare energie contra proiectelor religioase.

Doară interesul și consolidarea patriei pretinde, ca prelungă necazurile existente să mai adăugăm altele nouă, tornând oleu pe foc?

Puteți D-Voastre afirma aceasta cu conștiință liniștită?

D-Voastre știți foarte bine, că prin aceste proiecte de lege preoțimea română, carea nu se împărtașește de nici un ajutoriu dela stat, își perde și puținul venit ce-l avea pentru serviciile prestate credincioșilor sei. E drept, că acest venit e puținel dar „multul“ și „puținul“ sunt noțiuni foarte relative, și acest puțin e pentru preoțimea română cestiune de viață. — Oare interesul și consolidarea patriei pretinde, ca 3500 preoți români să ajungă așa zicând la sapă de lemn? Să nu ne mirăm dară dacă aceștia se plâng și agitează.

Simțul religios, e proprietatea nu numai a Românilor, ci e proprietate comună a tuturor cetățenilor, dar cu deosebire a acelor, cari nu au ajuns un oare-care anumit grad de cultură. Cel ce a petrecut mai mult printre popor și cunoaște obiceiurile lui, s'a putut convinge, că mulți nu pentru aceea se rețin dela comiterea delictelor, pentru că ar avea teamă de legea penală, ci în cele mai multe cazuri îi reține simțul lor religios, și dacă, și acest simț și-l perd, atunci nu va mai fi nimic ce să-i rețină de la comiterea astorfel de delictes. . . .

Fie-mi permis, on. casă, să aduc un exemplu eclatant, și să-l recomand atențiunei dlui ministru de justiție.

E fapt notoric, că în țara noastră se sporesc cauzele procesuale în mod uimitoriu. An de an se înmulțesc judecătoriile, se înmulțesc personalul și totuș se înmulțesc și restanțele.

Toți caută cauzele adevărate ale acestei stări triste.

Eu on. casă, aflu cauza adevărată în forma depunerii jurământului, căci până când depunerea jurământului a fost legată de ceremonii religioase, până când partea improcesuată a depus jurământul în fața crucei și a luminărilor, n'a jurat până când n'a fost pe deplin convins despre adevărul cauzei sale. . . .

Dacă la depunerea jurământului s'ar păstra ceremoniile religioase cel puțin o terțialitate din

processe s'ar termina deja la judecătoriile de instanța primă. . . .

În ceiace privește atât de mult întrebuintatul argument a contrario, că adică, pentru aceea e bună căsătoria civilă, pentru că naționalitățile și în special Românii nu o vor, mă cred datoriu a declara că dacă poporul român cu toată puterea se opune proiectelor de legi politice-bisericești, și tuturor acelor legi, cari îl împedecă în progresul său cultural și social, aceasta nu e pentru că s'ar teme de nimicire, căci conștiința națională e atât de dezvoltată în toate straturile poporului, încât dacă chiar și conducătorii săi, să zicem așa, ar hotări într'o mare adunare, că abzi-când de ori ce tradiție, de trecut, și mai ales de limbă, ar hotări totodată ca să se contopească într'o națiune străină, această lucrare ar fi o muncă ilusorie și osteneală zadarnică. Adevărata cauză a punctului, pe care s'a pus față cu proiectele de legi politice-bisericești este, că poporul român vede, că prin aceste proiecte armonia recerută în interesul consolidării patriei e tulburată în măsura cea mai mare; și suntem convinși, că această țară așa trebuie să rămână precum e, suntem totodată convinși și despre aceea, că soarta unuia depinde de a celuilalt. Astfel se esplică aceea amărăciune; Hinc illae lacrimae.

Căci prin declarațiuni atât de patetice cum a fost a onor. meu coleg deputat Veszter Imre, când a zis, că o căsătorie civilă este cauza magiarimei și că orice patriot e datoriu să o voteze, și prin ast-fel de fapte, prin cari dumneavoastră la orice ocaziune dată interesul de rasă îl puneți mai pe sus de cel al statului, armonia nu numai că nici când nu va putea fi realizată, ci amarăciunea crește chiar din zi în zi și frică mi-e că prin ast-fel de siluiri vom ajunge într'un ast-fel de labirint, din cari în timpuri grave nu o să putem eși, și vom preface țara iarăș în teatrul unor catastrofe cum a fost aceasta la 48. Un lucru însă nu e permis să fie uitat și anume că și guvernele celor mai mari imperii, când au căutat să demoralizeze poporul și să-l lipsească de sentimentele sale religioase, au pregătit acele catastrofe, cari duc la descompunerea țării.

În ce privește celalalt argument *liberalismul*, acesta nu este decât frasă bombastică, pe care o pomeniți de câteori vreți să seduceți opinia publică a Europei și a țării, ca nimenea să nu vadă ce se întâmplă în această țară binecuvântată de Dumnezeu, dar trasă la peire de guverne.

Dar aceasta e treaba guvernului. Eu numai liberalismul voi să-l analizez, și întreb, este oare liberalism, ca convingerea religioasă a milioane, de și ast-fel libertatea religioasă să fie restrinsă? În această privință un membru al casei, Ugron Gabor, a adus dovezi nelindoiase, că nu liberalismul, ci tendința reacționară conduce guvernul.

Eu îndrăsnesc să mai adaug la aceasta.

Înainte de toate voi aminti instituția viriliștilor, care a vătămat libertatea electorală. Cu aceea a pățit-o guvernul, pentru că a crezut, că printr'însa asigură avantajii gentrilor în detrimentul poporului; dar știm cu toții că astăzi în adunările comitatense nu mai stau gentrii decăzuți, ci capitaliștii, cari, deși onor. guvern nu-i vede bucuros totuși numai aceștia îi sunt de mână bună și sunt instrumentele sale.

Mai departe, libertatea autorităților judiciare guvernul a făcut-o iluzorie, după cum a accentuat-o aceasta astăzi și Szederkényi Nándor, Fișpanii sunt totatăția satrapi investiți cu putere deplină, ei aleg pe funcționarii comitatensi și îi vântură după pofta și gustul lor.

Așa e și cu prea cinstiții solgăbirăi, aleg pe notarii comunali și pe juzi ca niște pași; libertatea electorală comunală și comitatensă nu e decât fata morgana, și dacă respectivii cetățeni se plâng, fac hârtie și cer vindecarea dela guvern, toată osteneala și cheltuiala lor merge în pagubă, aceasta o știm cu toții, căci la noi e la ordinea zilei. . . .

Ce valoare poate deci să aibă adresele comisiunilor comitatense și administrative. Zău că „Diflicile est satiram non scribere!”

Observ, că după ce autorităților comitatense li s'au scos din mână toate drepturile autonome, statificarea s'a și făcut, căci atotputernicia guvernului și-a pus pecetea pe ea. Să mai zice, că „trebuie să fie păzite drepturile puterii de stat contra confesiunilor.” Acestea sunt vorbe goale, pentru că statul are destul drept de control în baza iuris supremae inspectionis, și pentru că dreptul de putere al statului nici odată nu se poate estinde așa departe ca să nimicească libertatea confesiunilor religioase. Noi dăm pentru stat sângele și averea noastră, ca să ne asigure libertatea, să ne-o păzască și apere, iar nu ca să ne-o strimteze din pas în pas. De altfel bine știm, că sub mantaua statului se ascunde guvernul, deci guvernul sub eticheta statului, tinde la atotputernicie. . . .

Mă întorc la acea motivare adusă pe lângă proiectul de lege, care sună: *majoritatea cetățenilor patriei, sau mai bine zis naționalitățile, contopindu-se în unitatea națională magiară, se vor desbrăca de naționalitatea și limba lor.* Asta ce e drept e o imposibilitate, pentru că în ceea ce privește de exemplu națiunea română, observ: „Jam alios vidi ventos!” Adecă, am trecut eu prin vremuri și mai grele, vremea goșilor, vandalilor, bulgarilor, turcilor, totatătea neamuri puternice și sălbatice. Acelora, afară de turci, numai numele le-a mai rămas până în ziua de astăzi; iar eu stau aici ca un viu mărtor al veacului al 19-lea, și sunt o mie de ani decând trăim împreună cu magiarii, și mai bine și mai rău, și dacă Dumnezeu ne va ajuta o să ajungem și a doaua mie. . . .

Corespondință

Din Șipet cu datul 8 Martie a. c. ni s'e scrie.

Ziua de 27 Februarie a. c. a fost pentru credincioșii bisericii noastre o zi de sărbătoare adevărat bisericască și națională. În aceea zi s'a efectuat cu solemnitate în sânta noastră biserică introducerea de parohi cu gramata arhierescă a zeloșilor noștrii preoți Teodor Cioloca și Nicolae Stoia, care introducere prin răposarea repentină și neașteptată a fostului protopresbiter Alesandru Ioanovicu abia acuma s'a îndeplinit prin adm. protopresbiteral M. On. Domn Aureliu Drăgan. La s. liturgie a pontificat M. On. D-Sa dimpreună cu preoții noștrii locali, iar cântările liturgice le-a executat corul școlarilor noștrii sub conducerea Dlui învățătoriu Teofan Dobrin, cu destulă precisiune. Am putut vedea mângăierea, ce o simte poporul văzând la altariul Domnului mai mulți preoți slujind și cântând care de care mai frumos, mai apoi auzind și cântările melidioase eşite din pepturile frăgede a-le pruncilor nevinovați. Dar a crescut mângăierea poporului la priceasnă, când M. on. Domn adm. protopresbiteral dimpreună cu domni noștrii preoți eşind din s. altariu înaintea amvonului prin o cuvântare potrivită amăsurat zilei festive arată, cum Mântuitorul Cristos a instituit taina preoției pentru fericirea pământească și cerească a gemului omenesc, cum această instituțiune sântă este factorul principal, care contribuie la prospărarea intelectuală, morală și materială a poporului nostru; arată însemnătatea preoției și cum se asculte drept aceea poporul de păstorie săi sufletești indicând și accentuând pacea și înțelegerea bună și mai presus de toate frica de Dzeu, care este începutul înțelepciunii. După aceea arată meritele preotului Teodor Cioloca, carele în timp de 22 ani decând lucră în via domnului prin muncă neobosită și simpatie ș'a câștigat încrederea și iubirea poporului și a clerului tractual cetind actul consistorial de introducere cu singhelia arhierescă. Cetește apoi actul de hirotonire a teologului absolut Nicolae Stoia și așezarea lui de paroh în parohia văduvită după răposatul preot Nicolae Popovicu cetindui-să singhelia arhierescă. Poporul ș'a exprimat bucuria prin exclamări neîntrerupte de „să trăiască” de câte ori s'a auzit pomenindu-să în singhelie numele preoților noștrii dar mai ales numele persoanei mărețe a Prea Sântiei Sale Nicolae Popea. — Terminându-și M. on. Domn adm. protopresbiteral cuvântarea sa împreună cu actul de introducere Domnul paroh Nicolae Stoia suindu-se pe amvon a ținut poporului credincios următoarea cuvântare:

„Mergând învățați toate popoarele botezându-i în numele Tatălui și al Fiului și al Sântului Duh; învățând pre dênșii să păzască toate câte am poruncit vouă” Matei c. 28 v. 19—20

Cu aceste cuvinte sante, Iubiților creștini, Mântuitorul nostru Isus Cristos a dat SS. Apostoli și următorilor lor episcopi și preoți puterea să învețe popoarele cuvântul lui Dzeu și să le sevășască santele taine. În aceste cuvinte sante din s. Ev. este cuprinsă toată chemarea noastră de păstori sufletești și servitori ai lui Cristos — o chemarea la apariță ușoară, dar în faptă foarte grea de împlinit; a. Ioan Crisostom au plâns când s'a preoțit știind bine, că ca preot va fi cuprins de gânduri grele ziua și noaptea; iară s. Grigore teologul s'a temut, că nu va putea conduce cu destulă dem-

nitare diregătorie preoțască, pentru că după cum zice el, aceasta stătea arta artelor și știința științelor.

„Dar pre cât de grea pre atât de măreață și frumoasă este chemarea preoțască, pentru că ce poate fi mai frumos decât a fi îmbrăcat cu dar de mântuire dela Dzeu, supus fiind păcatului strămoșesc; ce poate fi mai măreț decât a sevirși slujbi dzești și ingerești, născut fiind cu slăbiciuni omenești; ce poate fi mai măreț decât aceea, când omul obosit de munca zilei și gârbovit de povara bătrânețelor sale simte, că are să se depărteze de lume neimpăcat fiind încă cu Dzeu, și-l împaci cu El; în sfârșit ce poate fi mai frumos și măreț de cât a se ruga la altariul Domnului și de acolo a cere dela El îndurarea lui preste toată lumea, peste oameni și peste toate ale lor? Din aceste puține cuvinte ușor puteți vedea Iubiților, de ce au numit încă moș-strămoșii noștrii pre preoții lor „Părinte“ un nume foarte frumos, cu care și astăzi se agrăește păstorul sufletesc. Cu tot dreptul merită preotul acest nume, pentru că dacă un tată, carele grijește de fii sei trupești, îi hrănește cu pâine și îi îmbracă în haine, îi apără de apă și de foc să numește „Părinte“, cu atât mai vartos păstorului sufletesc, care adăpă pre fii sei cu cele sufletesti și îi pregătește pentru fericirea vecinică i să cuvine acest nume.

„Păstorul cel bun își pune sufletul pentru oile sale; păstorul cel bun intră în staulul oilor pe calea și poarta adevărată și strigând oile, acelea vin la el pentru că cunosc glasul lui; iară străinul, năimitul nu intră pe poartă, ci sare pe alt undeva și când strigă oile, acelea nu vin la el, pentru că nu cunosc glasul lui.“ așa ați auzit, Iubiților cetinduse în S. Evanghelie. Așa și este, sufletul și-l pune păstorul bun pentru oile sale, pentru că soarta oilor sale este legată de sufletul seu și el este respunzătoriu naintea lui Dzeu pentru tot sufletul, care va perii prin vina sa. De păstori buni să ne priviți pe noi, Iubiților, pentru că noi nu vom lăsa nici odată, ca o răspundere ca aceasta să apese sufletul nostru, pentru că nu am venit la voi ca păstori nefolositori în via Domnului ci ca să muncim pentru fericirea voastră pământescă și vecinică. Cu aceste cugete vă salutăm astăzi pre toți și dorim, ca și D-Voastră să ne întimpinăți cu aceleași cugete curate și cu aceea inimă bună, cu cari v'am întâmpinat și vă întâmpinam noi pre voi. Aveți toată încrederea în noi, apropiați-vă de noi în ce tot mai mult de noi! Apropiați-vă de noi cu iubire frățască! Știți bine, că trebuie să trăim la olaltă în bine în rēu și în necaz.

„Acum mă întorc cătră D'Ńa, m. on. Dle adm. ppral., mie în Cr. frate, cu rugarea, ca să primești din partea noastră expresiunea mulțumitei noastre și recunoștință pentru bunăvoirea, cu care ne-ai introdus astăzi în via Dlui ca gramată arhierescă. Dee ceriul, ca să ajungi adânci lătrănețe spre înflorirea s. noastre biserici și spre întărirea mult cercatului nostru neam. Spune — Tă rugăm — Prea Sântiei Sale Dlui Episcop diecesan Nicolae Popea, pe care bunul Dzeu să ni-l țină încă mulți fericiți ani — că preoții Șipetului dimpreună cu poporul credincios nestrămătați vom rămânea credincioși și sântei noastre biserici, care în timpuri de grea cearcare și tristă amintire a trecutului ni-a fost unica mângăere, unicul loc de scăpare și de mântuire și că acum în fața criticeii situațiuni ca nici când altă dată vom stărui cu cuvântul și cu fapta să ne facem tot mai vrednici de păstorul cel mare, carele și-a pus sufletul pentru oile sale.

„Mai pe urmă cătră tine Doamne Dzeule mă întorc și Te rog trimite-ne darul Teu, ca cu ușurință să putem purta sarcina cea grea, ce neai pus-o pre slabii noștrii umeri; Trimite Doamne ajutorul Teu și poporului dreptcredincios român din această comună, ca să poată asculta și înainta în învățăturile Tale vestite de noi, ca în ziua cea din urmă a înfricoșatului Teu județ să ne putem afla ca toți de a dreapta Ta, iară noi să știți putem zice: „iată pe cari ni-ai dat i-am păzit și nu au perit din ei nici unul“ Amin.“

După finirea sântei liturgii s'a depărtat credincioșii cătră ale lor ducend cu sine fie-care cele mai frumoase impresiuni. Prânzul a fost pus pre masa ospitală a parohului și asesorului Consistorial m. on. Domn Teodor Cioloca. Aici a tostat Dl adm. ppral pentru Prea Sântia Sa D-l Episcop diecesan Nicolae Popea; D-l paroh Teodor Cioloca în sēnătatea P. C. S. D. arhimandrit Filaret

Musta; D-l paroh Nic. Stoia pentru administratorul ppral, iară acesta dimpreună cu harnicul învățătoriu Vasilie Ciuta în sēnătatea d-lor preoți Teodor Cioloca și Nicolae Stoia. S'a heut și în sēnătatea vrednicului și neobositului comisariu școlariu, d-lui Ioan Marcu, care deastădată n'a putut fi în mijlocul nostru. Dintre oaspeți în sēmn pre d-l preot din Sculia, Silviu Colojoară cu soția sa, pre notariul local Adolf Billich, pre vrednicul comerciant român George Virovaț cu soția sa din loc, pre veteranul domn Dimitrie Țieran din loc și pre învățătoriu nostru Teofan Dobrin. Seara nația au arangiat un bal frumos ca la zăpostit, unde am mers cu toții, ca să ne veselim și să ne petrecem cum să petrece românașul la sērbătorile adevărat bisericești-naționale.

Varietăți

Adunare de protestare. „În conțelegere cu comitetul central al partidului național intelegința română din Alba-Julia convoacă o adunare a poporului român din comitatele *Alba-inferioură, Turda-Arieș, Hunedoara* și cercul electoral *Sebeș* din comitatul Sibiiului pe *Joi în 5 Aprilie a. c. st. n.* la 10 oare dimineața în sala de vară „La soare,“ pentru a refnoi protestele deja ridicate în contra proiectelor politice-bisericești, cari să affă în desbaterea parlamentului din Budapesta și cari proiecte nu sunt reclamate nici de interesele bisericeii și a poporului român, dar nici de interesele patriei, din potrivă poartă în sine cele mai mari pericole pentru biserică, patrie și morală. — Din conferința Românilor intruniți în Alba-Julia la 17 Martie 1894 — *Mateiu Nicola*, avocat, președinte. — *Nicolau Ivan*, protopresbiter, notariu.“

Teoria lui Darwin resturnată! Asta o constată foaia „Figaro“ din Paris. În zilele aceste adevărat crepat cel mai mare orang-utan (o moimă urieșă) din grădina de animale a Parisului. Cadavrul ei fu transportat museului spre secționare. Se pricepe de sine, că la secționare s'au înfățișat o mulțime de medici și s'au apucat cu cea mai mare serioșitate și interesare de lucru. Înteresarea acestor bărbați de știință a fost motivată, pentru-că înaintea lor era cadavrul unuia dintre cei mai dezvoltăți orang-utani și apoi înaintea ochilor sufletesti ai lor sta întrebarea: adevăr să fie oare, că noi descindem de la orang-utan? Învățații au făcut cu această ocașiune multe feluri de observări importante, nenumărate măsurări precise și sfârșitul a fost, că acum putem hotărît nega teoria lui Darwin. În urmarea diferințelor anatomice între om și între orang-utan este un gol uriaș care nu se poate umplea.

Mulțămită publică. Comitetul parohial ort. român din *Herendești* și ține de plăcută datorie de a aduce și pre această cale mulțămita sa D-lui *Ioan Lupulescu* profesor în *București* pentru cărțile bis. cu litere străbune edate de sântul sinod al României: *Evangelia, Apostolul, Triodiul, Penticostariul, Liturgieriul, Evhologiul, Octoiciumare, Psaltirea, Orogieriul, Aghiazmatoriul, Carte de Te-Deumuri, Mineul, Prohodul Mântuitorului, Evangelia de Paști în 12 limbi și Predicele lui Melhisedec* episcop de Roman. Totodată să mulțamește și vrednicului său părinte D-lui *Todor Lupulescu*, proprietariu și primariu comunal în loc, pentru ajutoriu de 20 fl. cu care a contribuit la legarea acestor cărți. Daruri mai frumoase și

vecinic neperitoare ca aceste abia se pot presupune: Dumnezeu fie cu ei, cu biserica și națiunea, pre cari dênșii atât de mult le iubesc! — Pentru comitetul parohial: *Basilii Biro* pret ca notariu al comitet. parohial.

Sămânță de sămănat în cinste. Ministrul ungu-resc de agricultură a dat o ordinațiune către fișpanii comitatelor Maramureș, Odorheiu, Ciucu, Târnava mică, Treiscaune, Turda-Arieș, Brașov, Caraș-Severin și alte comitate din Ungaria, în care declară, că e gata a pune la dispozițiunea sus ziselor comitate anumite sume de bani pentru a procura sămânță (mai ales de cartofi, ovės, trifoiu și luțernă), care se va împărți gra-tuit între micii economi lipsiți de mijloace. În schimb ei vor fi datori, ca în anul următoriu, dacă recolta va fi bună, să înapoieze aceeaș cantitate de sămânță autorită-ților administrative, pentru ca acestea să o împartă de-asemenea gratuit între alți agricultori sëraci din comi-tatul respectiv. Sămânța va fi procurată de însuș minis-trul și va fi de cea mai aleasă calitate. Fie-care fișpan este datoriu, ca pe baza informațiunilor câștigate prin solgăbirii, în timp de 10 zile să-i facă cunosent minis-trului, că din fie-care soi de sămânță cam câtă canti-tate ar fi de lipsă pentru locuitorii din comitatul său.

Concurs

În urmarea încheierii consistoriale din 29 Noem-vrie 1893 Nr. 2759 B. se escrie concurs pentru postul de capelan pre lângă neputinciosul preot Ioan P. Neagoe dela parohia de prima clasă din comuna St. Janoș cu terminul de recurgere de 30 de zile dela prima publi-care în Foaia diecesană.

Emolumentele sunt:

A treia parte din toate venitele parohiale cari în bani fac cam 266 fl. v. a.

Doritorii de a ocupa postul acesta sunt avisați a și trimitte recursele lor, adresate comitetului parohial și ins-truate cu documentele prescise pentru parohii de frunte, Oficiului protopresbiteral gr. or. al Vêrșetului în Srediștea mică via Versecz, Nagy-Szredistye și se vor presenta în atare Duminecă, afară de ziua alegerii, în s. Biserică spre ași arăta desteritatea în tipic și oratorie.

[18] 1—3

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: *Mihaiu Juica* Adm. protop.

Concurs

Pentru îndeplinirea postului de învățatoriu dela școala confesională gr. or. română din Iabuca, se escrie concurs cu termin de alegere de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia diecesană.”

Emolumentele sunt:

1. Salariu în bani gata 300 fl.
2. 16 metrii cubici de lemne, din cari are să se încălzească și școala.
3. Pentru conferințe 6 fl.
4. Pentru scripturistică 3 fl.
5. Un juger de pământ de arătură și o grădină.
6. Cortel liber.
7. Dela fiecare înmormântare câte 20 cr.

Reflectanții fși vor trimitte recursele, adresate comi-tetului parohial și instruite cu documentele prescise, Oficiului protopresbiteral gr. or. al Vêrșetului în Srediș-tea-Mică, via Versecz, Nagy-Szredistye și se vor presenta în vre-o Duminecă în s. biserică, însă nu în ziua de alegere.

Iabuca, 6 Februarie 1894.

[20] 1—3

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: *Mihaiu Juica* m. p. ad. protop.

Concurs

Pentru îndeplinirea postului de învățatoriu la școala confesională gr. ort. română din Gattaia, devenită vacantă prin penționarea învățatorului Nicolae Popoviciu, se es-crie concurs pre basa ordinațiunei Venerabilului Consis-toriu diecesan din 3 Iunie 1893 Nr. 1348 Sc. cu termin de recurgere de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia diecesană.”

Emolumentele sunt:

1. Salariu în bani gata 230 fl.
2. În naturale 15 Hl. de grâu.
3. „ „ 8 Hl. de cucuruz.
4. 2 jugere de livadă.
5. Pentru conferințe și adunarea generală 10 fl.
6. Pentru scripturistică 3 fl. 50 cr.
7. Lemne în natură 18 metrii, din cari are a să încălzi și sala de învățământ.
8. Cortel liber în edificiul școalei nouă și jumătate din grădina întravilanului școalei.
9. Dela înmormântări unde va fi poftit 50 cr.

Alesul învățatoriu este obligat a îndeplini aface-riile scriptutistice ale comitetului și sinodului parohial, precum și a compune socoatele bisericeii și școlare.

Cei ce doresc a ocupa acest post își vor trimitte recursele, adresate comitetului parohial și instruite cu do-cumentele recerute, Oficiului protopresbiteral gr. or. al Vêrșetului în Srediștea-mică, via Versecz, Nagy-Szredistye și a se presenta în vre-o Duminecă sau sêrbătoare în s. biserică.

Din ședința comitetului parohial ținută în Gattaia în 17 Ianuarie 1894.

[21] 1—3

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: *Mihaiu Juica* Ad. protopresb.

Concurs

Pentru ocuparea postului de învățatoriu la școala confesională gr. or. rom. din comuna Birna, protopo-piatul Făgetului se escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia diecesană.”

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salariu în bani gata 300 fl. v. a.
2. Locuință liberă în edificiul școalei cu grădină de un juger.

Ceice doresc a ocupa acest post învățătoresc au să-și înainteze recursele ajustate cu documentele necesare conform statutului organic și regulamentului pentru or-ganisarea învățământului, adresate comitetului parohial din Birna, la oficiul protopresbiteral gr. or. rom. din Făget până la terminul deschis.

Comitetul parohial dorește, ca recurenții să se pre-sinte în vre-o duminecă sau sêrbătoare în sânta biserică, dar nici decum în ziua de alegere.

Birna, din ședința comitetului parohial ținută la 7 Faur 1894.

[17] 2—3

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: *Sebastian Olariu* ppbiter tract.

